

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2866

Vragen van het lid **Buitenweg** (GroenLinks) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *de noodkreet van een strafrechtsadvocaat over de zin van het strafrechtelijk aanpakken van psychisch gestoorden* (ingezonden 4 maart 2019).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 3 juni 2019). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 2026.

Vraag 1

Kent u het artikel «De onzin van het strafrecht», waarin een strafrechtsadvocaat de huidige aanpak laakt van verdachten en veroordeelden die evident thuishoren in het psychiatrische circuit?¹ Zo ja, wat vindt u van dit bericht?

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met dit artikel en heb kennis genomen van de ervaring en mening van de advocaat.

Vraag 2

Klopt het dat 35 tot 45 procent van alle verdachten een IQ heeft dat ligt tussen de 50 en 70/75, wat is te vergelijken met een serieuze verstandelijke beperking? Zo ja, kunt u aan de hand van de gevangenispopulatie van de afgelopen tien jaar de veranderingen uiteenzetten? Welke gevolgen zou dit volgens u moeten hebben voor de keuze om verdachten en veroordeelden strafrechtelijk te vervolgen? Deelt u het standpunt dat het van nonchalance jegens medeburgers getuigt mensen met verward gedrag bij gebrek aan voldoende beveiligde GGZ-voorzieningen strafrechtelijk aan te pakken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Binnen het justitiedomein wordt gesproken over een licht verstandelijke beperking (LVB) als een persoon een IQ heeft van 50–70. LVB of IQ problematiek wordt, binnen het justitiedomein, niet of slechts beperkt geregistreerd. Naar schatting heeft binnen het justitiedomein 35% een LVB. Het strafrecht geldt voor iedereen, ook wanneer er psychische problemen of LVB aan de orde zijn. Bij de vervolging en berechting van justitiabelen wordt rekening gehouden met omstandigheden en relevante factoren van verdach-

¹ «De onzin van het strafrecht», Brabants Dagblad, 28 februari 2019.

ten. Ook dus als het gaat om LVB. Het is uiteindelijk aan het OM en de rechtspraak om dit mee te nemen in hun afwegingen rond de vervolging en berechting.

Ik deel het standpunt van de genoemde nonchalance niet. Aan toepassing van het strafrecht ligt altijd strafwaardig handelen ten grondslag, niet een gebrek aan GGZ-voorzieningen.

Vraag 3

Wat vindt u van de in het artikel getrokken vergelijking tussen de omgang met geweldsincidenten in de forensische zorg/detentie en met incidenten van seksuele intimidatie in de zorg? Meent u dat relatief te makkelijk wordt omgegaan met seksuele intimidatie in de zorg?

Antwoord 3

Seksuele intimidatie is altijd onacceptabel. Werkgevers zijn wettelijk verplicht om alle vormen van seksuele intimidatie te voorkomen en als dat niet mogelijk is, deze zoveel mogelijk te beperken. Wanneer het zich toch voor doet, moet dit onacceptabele gedrag op de juiste wijze worden aangepakt. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) besteedt sinds 2018 extra aandacht aan het vergroten van de bewustwording onder werkgevers met betrekking tot seksuele intimidatie op het werk en het belang van een veilige werkcultuur. Ook brengt het Ministerie van SZW de in de afgelopen jaren ontwikkelde instrumenten om seksuele intimidatie op het werk tegen te gaan extra onder de aandacht.²

GGZ, politie en OM werken samen bij de aanpak van agressie en geweld tegen hulpverleners in de psychiatrie. In mijn brieven van 12 februari 2018³ en 5 november 2018⁴ heb ik u hierover bericht.

Tot slot wil ik erop wijzen dat binnen de tbs een aangifteplicht geldt voor strafbare feiten waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Als een tbs-gestelde, of anderszins verpleegde, een dergelijk strafbaar feit pleegt, dient het hoofd van de inrichting binnen 24 uur aangifte te doen bij de politie.

Vraag 4

Wat vindt u ervan dat een strafrechter in arren moede aan de verdachte vraagt of hij nog een week langer in voorlopige hechtenis wil blijven om een passende opvangplek te zoeken? Hoe vaak komt dit voor?

Antwoord 4

Als de intentie van deze vraag is om voor de verdachte die zorg nodig heeft, in opvang na de voorlopige hechtenis te willen voorzien kan ik dat vanuit een oogpunt van zorgzaamheid en bescherming billijken. Strafrechtelijke titels en penitentiaire instellingen dienen echter niet te worden gebruikt voor opvang van zorgbehoevenden. Daarom acht ik een dergelijke vraag in principe ongewenst. Of en hoe vaak dit voor komt is mij niet bekend.

Vraag 5

Hoe gaat u ervoor zorgen dat psychisch gestoorde gedetineerden uiteindelijk de meest passende opvang- en behandelvoorziening krijgen?

Antwoord 5

Op dit moment is al op verschillende manieren geborgd dat een verdachte met een psychische aandoening eerst onderzocht wordt voordat het proces doorgang kan vinden.

Het OM en de rechtbank kunnen opdracht geven aan het Nederlands Instituut voor forensische Psychiatrie en Psychologie om onderzoek te doen naar de geestesvermogens van een verdachte en hierover advies uitbrengen. Als de rechter – gelet op de omstandigheden in het individuele geval – oplegging van een tbs-maatregel of plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis overweegt, kan de rechter gelasten dat de verdachte ter klinische observatie wordt overgebracht naar het Pieter Baan Centrum ten behoeve van pro Justitia-onderzoek. De uitkomst van dergelijk gedragsdeskundig onderzoek wordt

² Kamerstuk 34 843, nr. 1

³ Kamerstuk 25 424, nr. 387

⁴ Kamerstuk 28 684, nr. 538

door de rechter betrokken bij de vorming van zijn oordeel over een passende straf, die (gedeeltelijk) kan bestaan uit opname in een opvang- en behandelvoorziening. Al in een vroeg stadium kan gedurende de strafzaak door de officier van justitie een BOPZ-traject worden gestart, indien er voldoende aanwijzingen zijn dat een BOPZ-machtiging op zijn plaats kan zijn. Dit gebeurt ook nu al regelmatig, o.a. in de voorlopige hechtenis-fase; aan de rechtbank wordt dan gevraagd de voorlopige hechtenis te schorsen met ingang van de dag dat de BOPZ-machtiging ten uitvoer kan worden gelegd. Ook wordt regelmatig op initiatief van het OM een BOPZ-machtiging gevraagd aansluitend op het einde van de strafzaak.

De rechter kan een tbs-maatregel opleggen, een gedetineerde verplicht in een psychiatrisch ziekenhuis laten opnemen of een BOPZ-traject opleggen. Daarnaast kan, vanaf 1 januari 2020, onder de nieuwe Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) een zorgmachtiging afgegeven worden. Mocht een rechter al deze mogelijkheden niet inzetten dan bestaan binnen detentie mogelijkheden om ervoor te zorgen dat een gedetineerde passende geestelijke gezondheidszorg ontvangt. Het psychomedisch overleg (PMO) van de penitentiaire inrichting kan de gedetineerde overplaatsen naar een Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC) of het NIFP inschakelen om te onderzoeken of klinische zorg nodig is. Het NIFP kan vervolgens een indicatie opstellen voor klinische zorg (hierin worden de zorgbehoefte en de eventuele beveiligingsnoodzaak van de gedetineerde beschreven ten behoeve van die zorg).